

Betreft: Lening-variant bij Evides-PZEM is mogelijk ongeoorloofde staatssteun

In de presentatie van 11 mei jl. over de ontvlechting van Evides uit de PZEM maakte een van de deskundigen terloops de opmerking dat bij de lening-variant nog uitgezocht moest worden of hier geen sprake was van ongeoorloofde staatssteun.

Ongeoorloofde staatssteun is een vraagstuk van Europees recht. Centraal staat bij dit vraagstuk het staatssteunverbod van artikel 107 lid 1 VWEU. Op grond van dat artikel vormt een maatregel staatssteun indien aan de volgende vier criteria is voldaan:

- er is sprake van een overdracht van staatsmiddelen;
- dit leidt tot een collectief, niet-marktconform voordeel voor een onderneming;
- de maatregel kan de mededinging vervalsen;
- de maatregel kan het handelsverkeer tussen lidstaten van de Europese unie ongunstig beïnvloeden.

Evides in een overheidsbedrijf, althans volgens de Drinkwaterwet. Dit overheidsbedrijf is momenteel indirect, via PZEM NV, in handen van de Zeeuwse lokale overheden. De wettelijke verplichting die volgt uit de Drinkwaterwet is dat de aandelen Evides verhangen dienen te worden van PZEM naar de Zeeuwse lokale overheden. Een weg daartoe is de juridische afsplitsing.

Het college van GS lijkt een voorkeur te hebben voor een lening-variant. Bij deze lening-variant koopt een nieuw op te richten houdstermaatschappij het 50% aandelenbelang in Evides van PZEM. Deze houdstermaatschappij is volledige in handen van de Zeeuwse lokale overheden, en is dan ook aan te merken als een overheidsbedrijf, overheid dus. Dat is echter geheel in overeenstemming met de Drinkwaterwet.

Als dit overheidsbedrijf, onder gerantstelling van de provincie, geld gaat lenen en met dat geld de aandelen Evides koopt, is er sprake van een overdracht van staatsmiddelen, alleen al de renteloze lening wijst hier op. PZEM verkoopt weliswaar zijn aandelenpakket Evides. Maar de verhangen van Evides had ook middels een juridische afsplitsing om-niet kunnen plaatsvinden. Door deze lening-variant te kiezen ontvangt PZEM zonder dat daartoe enige (wettelijke) noodzaak aanwezig is staatsmiddelen. *Het geld wordt ter beschikking gesteld zodat PZEM aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen.* Men vreest dat er bij PZEM op enig moment een situatie van insolventie zou kunnen zijn door de betalingsverplichtingen aan dochter EPZ in verband met de tollingovereenkomst. Dat dit leidt tot een collectief niet-marktconform voordeel voor deze onderneming is evident en conform de bedoelingen. Dat dit geld aangewend zou kunnen worden om stroom tegen een lagere prijs te leveren dan zonder dit geld het geval is, is evident. Nu de energiemarkt een Europese markt is, kan deze maatregel het handelsverkeer tussen lidstaten van de Europese unie ongunstig beïnvloeden. Dat er hier sprake is van staatssteun is dan ook evident. Het oordeel of er hier ook daadwerkelijk sprake is van ongeoorloofde staatssteun is aan de Europese commissie.

Ik adviseer u de volgende vragen aan het college te stellen.

Vragen aan het college van B&W:

Vraag 1: Heeft GS de lening-variant al voorgelegd aan de Europese commissie ter beoordeling of er hier sprake is van ongeoorloofde staatssteun? Zo, nee waarom niet? ZO, ja wanneer verwacht u uitslag?

Vraag 2: Achten GS het gepast om een statenvoorstel voor te bereiden waarin aan PS toestemming gevraagd wordt om een lening aan te gaan onder garantie van de provincie zonder dat duidelijk is of er hier sprake is van ongeoorloofde staatssteun?

Vraag 3: Achten GS het gepast dit zonder enig overleg te doen met de gemeenten

Vraag 4: Hoe gaat GS de gemeenten, en dan in het bijzonder de gemeenteraden, in deze besluitvorming meenemen?

Vraag 5: Is GS ervan op de hoogte dat, indien er sprake is van ongeoorloofde staatssteun, die staatssteun deze met een boete zal moeten terugbetalen? Heeft GS een idee hoe hoog het terug te betalen bedrag en die boete zullen zijn?

Vraag 6: Heeft GS de gemeenten er reeds van op de hoogte gesteld dat, indien er sprake is van ongeoorloofde staatssteun, deze gemeenten een deel van die verleende staatssteun met die boete zullen moeten terugbetalen?

Vraag 7: Hoe is het mogelijk dat het vraagstuk van de ongeoorloofde staatssteun nu pas aan de orde komt in dit dossier?

¹ Artikel 107 VWEU, eerste lid luidt: *Behoudens de afwijkingen waarin de Verdragen voorzien, zijn steunmaatregelen van de staten of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de interne markt, voorzover deze steun het handelverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt.*

² Staatssteun: Handboek voor de praktijk, mr. dr. A.D.L. Knook, Wolters Kluwer, 2018, blz. 57